

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN İYİ OLMA HALİ ARAŞTIRMA RAPORU 5

**TÜRKİYE'DE
GENÇLERİN
İYİ OLMA HALİ
ARAŞTIRMA RAPORU 5**

KISA RAPOR

2 KISA RAPOR

İlki 2017 yılında Genç Dostu Kentler Endeksi projesi çerçevesinde yapılan Türkiye’de Gençlerin İyi Olma Hali araştırmasının 2023 yılında yapılan beşinci aşaması tamamlandı.

Araştırma çalışması Kahramanmaraş depremi sonrasında, 8 Mart-8 Nisan 2023 tarihlerinde Türkiye kentsel gençlik nüfusunu temsil eden 27 ilde 18-29 yaş arası 1.228 gencin katılımıyla gerçekleştirildi.

YAŞAMDAN MEMNUNİYET AZALDI

Araştırma çalışmasının en önemli bulgularından biri gençlerin yaşamdan memnuniyetlerinin 2017 yılından bu yana göstermiş olduğu düşüş.

2017 yılında gerçekleştirilen araştırmada yaşamından memnun olduğunu söyleyen gençlerin oranı %71 iken bu oran 2019'da %59 düştü. Pandeminin de etkisiyle sonraki yıllarda %50'ye düşmüş olan bu oran en son araştırmada %46 olarak gerçekleşti. Benzer şekilde gençler arasında mutlu olanların oranında da bir düşüş gözlemlendi. 2017 yılında %67 olan bu oran önce %55 daha sonra da %46 düştü. Son araştırma sonucu bize gelecekte umutlu olan gençlerin oranının %44 olduğunu gösteriyor.

ÇALIŞMAK VE ÖĞRENCİLİK YAŞAMDAN MEMNUNİYETİN ANAHTARI

Gençlerin yaşamdan memnuniyetini belirleyen en önemli unsurlardan bir tanesi çalışma durumu

Gençler genelinde %46 olan yaşamdan memnuniyet oranının çalışanlar arasında %47 öğrencilerde ise %52. İş arayan gençlerde bu oranın %28'e düştüğünü görüyoruz, bu da işsizliğin gençlerde ne derece bir memnuniyetsizlik yarattığını gösteriyor. Öte yandan söz konusu umutlu olmak olduğunda genelde %44 olan bu oran iş arayan gençlerde %24. Bu sonuçlara bakarak ki bir gencin çalışıp çalışmamasının onun yaşanan memnuniyetini çok büyük oranda belirlediğini söyleyebiliriz

Daha önceki yıllarda yürütülen araştırmalarda da benzer farklılıklar görülmekteydi. İş arayan gençler diğer gençlere kıyasla daha mutsuzdu ancak elimizdeki araştırma sonucu bu farkın bu sene daha da fazla aşıldığını gösteriyor.

ÇALIŞMA DURUMU

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLİŞKİLİ

Araştırma çalışması bize gençlerin yaklaşık %43 ünün tam zamanlı, %5'inin de yarı zamanlı bir şekilde çalıştığını gösteriyor. Çalışmayan gençlerin oranı ise %51, gençlerin çalışmamasının en büyük sebebi öğrenci olmaları ve iş aramaları.

2017 yılından bu yana gençlerin çalışma durumundaki değişme baktığımızda, bu sene çalışan gençlerin oranında yaklaşık 4 puanlık artış olduğunu görüyoruz. İlk araştırmada çalışan oranı gençlerin %53 iken daha sonra bu oran %44 düşmüştü, yani gençlerin bir kısmı çalışma yaşamından ayrılmıştı. Bu %44'lük oran 2019 ile 2021 araştırmalarında hemen hemen sabitken, şu anda %48'e ulaştığını görmekteyiz.

Öte yandan çalışanların sayısındaki artışın işsiz sayısındaki azalışa da denk geldiğini görüyoruz. 2017 yılında %8 oranında bir genç iş ararken bu oran önce %13 ve daha sonra %18'e yükselmişti. Bugün en son yaptığımız araştırma iş arayan gençlerin oranının %13'e düştüğünü yani işsizlik oranında bir azalma olduğunu gösteriyor. Bununla birlikte elimizdeki verilere göre öğrencilerin oranı %22 ve ev genci oranı %16. 2017 yılında %27 olan öğrenci oranı 2019 'da %26 civarındaydı. 2019 sonrasında pandemi etkisiyle beraber yaklaşık 6 puanlık bir düşüş görüldü ve öğrenci sayısında altı puanlık bir azalma oldu. Elimizdeki rakamlar son dönemdeki gelişmelerin öğrenci sayısını artırmadığını gösteriyor.

Çalışan sayısındaki azalmanın başka bir sonucu da ev gençlerinin artması. “Ne çalışan ne iş arayan ne de bir eğitimde olan genç” olarak tanımladığımız ev gençleri 2017 yılında %12’yken, 2019 yılında %17’ye çıktı şu anda da %16. Dolayısıyla son dönemde gençlere iş olanaklarının arttığını ancak ev gençlerinin yeniden çalışmaya dönmediklerini ve öğrenci sayısının da artmadığını görüyoruz. Çalışma durumu ve cinsiyet arasındaki ilişkiye baktığımızda erkeklerin % 60’ının, kadınların ise %37 çalıştığını görüyoruz. İş arayanlarda ve öğrencilerde büyük bir fark gözükmezken, ev gençlerin oranının kadınlarda %27, erkeklerin %6 olması gençlerin çalışma durumundaki toplumsal cinsiyet farkını bize açıkça gösteriyor.

İŞ BULMA KONUSUNDA KÖTÜMSERLİK VAR, GİRİŞİMCİLİK ÇARE OLARAK GÖRÜLMÜYOR

Son yıllarda gözlemlediğimiz bir konu da gençlerin iş bulma kaygılarındaki artış.

Herhangi bir sebeple iş arasa kolayca iş bulabileceğine inanan gençlerin oranı 2017’de %69’ken 2023’te %77’ye çıkmış durumda. İş arayan gençlerin %87’si, ev gençlerinin %84’ü iş bulmanın zor olacağı kanısında. İş bulmanın önündeki en önemli engelse yeterli iş olanaklarının olmaması (%38), bunu tanıdıkların olmaması ve tecrübe eksikliği izliyor. Daha önceki yıllarda da yeterli iş olanaklarının olmaması önde gelen neden olarak belirtilmişken, 2023 yılında tecrübe eksikliği ve ücretlerin düşüklüğü geçmiş yıllara kıyasla daha ön planda.

Gençlerin işsizliğine bir çare olabilecek girişimcilik konusunda da bir çekingenlik gözlemlemekteyiz. 2017 yılında %63 olan girişimcilik eğilimi önce %50’ye düşmüştü, 2023 araştırmasında %53 olarak görülen bu rakam bu konudaki çekingenliğin biraz azaldığını göstermekte. Girişimcilik eğilimin erkeklerde kadınlara kıyasla, 18-23 yaş dilimindekilerde 24-29 yaş dilimine kıyasla ve öğrencilerde daha fazla olduğu gözlemleniyor. Ev gençlerinde girişimcilik eğiliminin %30 olması üzerinde durulması gereken bir nokta olarak ortaya çıkmış durumda.

GENÇLERİN %43'Ü YURTDIŞINA GİTMEK İSTİYOR, ALMANYA EN FAZLA TERCİH EDİLEN ÜLKE

Araştırma çalışması gençlerin %28'inin başka bir ülkede eğitimine devam etmek, %43'ünün başka bir ülkeye yerleşme isteği taşıdığını ortaya koyuyor. 2019 yılında sırasıyla %23 ve %25 olan bu oranlar son dönemde kayda değer bir artış göstermiş durumda.

Eğitimine yurtdışında devam etmek isteği öğrenciler arasında %51'e kadar yükselmişken, ev gençlerinin %32'sinin bu isteği taşıması bu kesimdeki hareketlilik isteğine dikkat çekiyor. Öte yandan iş arayan gençlerin %56'sı, öğrencilerin %52'si ve çalışanların %43 başka bir ülkeye göç etmek isterken, bu oran ev gençlerinde %24.

Yaşamına yurtdışında devam etmek isteyen gençlerin hedefledikleri ülkeler arasında birinci sırada Almanya gelirken, bu ülkeyi ABD, Fransa ve İngiltere izlemekte. Başka bir ülkeye yerleşme isteğinin en önemli nedeni de daha iyi iş ve daha iyi eğitim olanakları olarak belirtiliyor. Öte yandan bu gençlerin yarısı bu planını gerçekleştirebileceğine inanıyor, bu oran 2020'de %60 oranındaydı.

GENÇLER MADDİ DURUMLARINDAN MEMNUN DEĞİLLER, YOKSULLAŞTIKLARINI DÜŞÜNÜYORLAR

Türkiye’de Gençlerin İyi Olma Hali araştırmasına göre gençlerin sadece %38’i maddi durumlarından memnun olduklarını söylüyorlar.

Bu oran 2017 yılında %61’ken, daha sonra %47’ye düşmüş ve bu düzeyde kalmıştı. Gençlerin maddi konularda daha kötümserleştiğini söyleyebiliriz, yaşamdan genel memnuniyet ile maddi durumdan memnuniyet arasında anlamlılık taşıyan bir ilişki bulunuyor.

Araştırma çalışmasına göre gençlerin ortanca geliri 3000 TL-9000 TL aralığında bulunuyor, oysa ihtiyaç duyduklarını belirttikleri gelir aralığıysa 9000 TL -18000 TL aralığında. Bu rakamlara göre gençlerin %80’i görece yoksunluk yaşıyor, başka bir deyişle ihtiyaç duyduğu gelirden daha azı eline geçiyor. Bu oran daha önceki yıllarda %65 civarındaydı. Ekonomik durumdaki kötüleşme gençler arasındaki görece yoksunluk duygusunu arttırıyor.

Görece yoksunluk duygusu iş arayan gençlerde %88, ev gençlerinde %87 ve öğrencilerde %83. Çalışan gençlerin de %74’ünün görece yoksunluk duygusu taşıması gençlerin ücretlerindeki düşüklüğe işaret ediyor.

Gençler arasında yoksunluk duygusunun arttığını gösteren başka bir bulgu da kendileri çevrelerindeki diğer insanlarla karşılaştırmalarında göz çarpıyor. 2017 yılında gençlerin %61’i kendilerini orta halli olarak tanımlarken bu rakam %4’e düşmüş durumda. Kendi durumunu “iyi” olarak tanımlayanların oranı %15.

Gençlerin maddi durumlarında yaşadıkları sıkıntı borçluluk durumlarında da gözüküyor. Görüşülen gençlerin %17'si bankaya kredi kartı borcu sahibi, %15'inin taksitlerden, %14'ünün bankadan çektikleri ihtiyaç kredisinden dolayı borçları bulunuyor.

GENÇLER ALDIKLARI EĞİTİMDEN MEMNUN DEĞİLLER, YÜZYÜZE EĞİTİM İSTİYORLAR

Araştırma çalışmasına katılan gençler arasında eğitime devam edenlerin arasında aldıkları eğitimden memnun olanların oranı %50

Bu oran 2017 yılında %74'tü. Önce ekonomik kriz, daha sonra da pandeminin de etkisiyle düşen memnuniyet oranları 2023 yılında en düşük değerine ulaştı. Öğrenciler arasında aldığı eğitimden en az memnun olanlar yüksek lisans/doktora ve açık öğretim öğrencileri, diğer eğitim düzeylerinde kayda değer bir fark bulunmuyor.

Gençlerin %48'i son dönemde geçtikleri uzaktan eğitimde derslere ve sınavlara yeterince hazırlanamadıklarını, %44'ü de öğretim üyelerine ya da öğretmenlerine erişmekte zorluk çektiklerini belirtiyor. Benzer oranda bir kesim de derslere erişimde sorun yaşadıklarını, %41'i derslere yeterince katılamadıklarını söylüyor.

Gençler için aldıkları uzaktan eğitimde yaşanan sorunların en önemli nedeniz uzaktan eğitim sistemindeki sorunlar (%43). Odaklanamamak da öğrenciler tarafından sıkça belirtilen konulardan.

Bu sorunlar nedeniyle görüşülen gençlerin %90'ı yüz yüze eğitimin çok daha iyi olduğu kanısındalar, uzaktan eğitimin yararlı olduğunu belirten gence ise neredeyse rastlanmamış durumda.

PANDEMİ ETKİSİ GEÇTİ:

ARKADAŞLARLA YÜZ YÜZE GÖRÜŞÜLÜYOR.

Araştırma çalışması pandeminin gençlerin sosyal ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisinin geçtiğini gösteriyor. Gençlerin %58'i arkadaşlarıyla yüz yüze görüşürken, %72'si de bu yöntemi tercih ettiğini belirtiyor. Arkadaşlarıyla daha çok çevrimiçi görüşenlerin oranı %14'ken, bu yöntemi tercih edenlerin oranıysa sadece %5.

GENÇLERDE SİVİL KATILIM VE GÖNÜLLÜLÜK ÇOK AZ

Daha önceki araştırma çalışmalarında olduğu gibi bu çalışma da gençler arasında gönüllülüğün ve bir sivil toplum kuruluşuna üyeliğın pek yaygın olmadığını gösteriyor. Gençler arasında gönüllü faaliyette bulunanların oranı %9'ken, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olanların oranıysa %11.

Gönüllülük yapan az sayıda gencin karşılaştığı en önemli sorun yaptıkları harcamaları karşılamakta zorlanmaları ve gönüllülük yapmak için zaman bulamamaları. Dörtte birlik bir kesim gönüllülük yaptığı kuruma ulaşmakta zorluk çektiklerini söylüyorlar.

Gönüllülük yapmayan çoğunluk için bu durumun en önemli sebebi gönüllülük için zaman bulamamaları. İlgilenmediğini söyleyen gençlerin oranı %60'ken, maddi olanaklarının olmadığını söyleyenlerin oranıysa %50. Sivil toplum örgütlerine nasıl erişeceğini bilmeyen gençler de bulunuyor, bu gençlerin oranı %42.

GENÇLERİN ÇOĞU MİLLİYETÇİ, TÜRKLÜK EN FAZLA BENİMSELENEN KİMLİK...

Araştırma çalışmasında görüşülen gençlerin siyasi görüşlerine baktığımızda %52'sinin kendisini milliyetçi olarak tanımladığını, sağcıların oranının %26 olduğunu ve kendisini dindar olarak nitelendiren gençlerin oranının %25'inin dindar olduğunu görmekteyiz. Gençler arasında siyasetle ilgili olanların oranı %38.

Gençlerin kendilerini yakın hissettikleri gruplar arasında birinci sırayı aileleri (%83) alırken Türk kimliği de %65 ile ikinci sırada gelmekte. Gençler için ön plana çıkan üçüncü kimlikse eğitilmiş insanlar. Aile ve hemşeriler dışarıda kalmak üzere seçilen en belirleyici kimlikse Türklük olurken, Atatürkçüler/Kemalistler ikinci sırada, modern insanlar da üçüncü sırada geliyor.

GENÇLERİN SİYASAL KATILIM DÜZEYİ DÜŞÜK

Gençlerin siyasal katılım düzeylerinin düşük olduğu da araştırma sonuçlarında görülüyor: Oy kullanmak en yaygın katılım biçimiyken, gençler arasında bir partinin üyesi olanların oranı %5, kampanyalarda aktif rol oynayanların oranı %7 ve mitinge katılanların oranıysa %26. Bu rakamlar gençler arasında geleneksel katılım yollarına başvurmanın yaygın olmadığını gösteriyor.

Gençlerin geleneksel olmayan katılım biçimlerinde de pek aktif olmadığını söyleyebiliriz. Bir boykot eylemine katılanların oranı %12, toplu yürüyüşlere katılanların oranı %12 ve herhangi bir ürün ya da hizmeti toplu olarak boykot edenlerin oranıysa %13, bu rakamlar geleneksel olmayan katılımın da yaygın olmadığına işaret etmekte. Gençlerin internet üzerinde gerçekleştirilen protesto eylemine katılma eğilimlerine düşük olduğundan bu fırsatın da yaygın olarak kullanılmadığını söyleyebiliriz.

GENÇLERİN SİYASAL YETERLİLİK HİSSİ DÜŞÜK, SİYASETE YABANCILAŞMA VAR.

Araştırma çalışması, gençlerin siyasal konularda kendilerini çok fazla yeterli hissetmediklerini de gösteriyor. Gençlerin sadece %29'u kendilerini siyasete katılacak kadar yetkin görürken, kendisini bilgili hissedenenlerin oranı %37. Bu rakamlar gençlerin kendilerini siyasette fazla yeterli hissetmediklerini gösteriyor.

Bununla birlikte, siyasete bir yabancılaşma da bulunmakta. Görüşülen gençlerin %35'i hükümetin işlerine karışma şansı olmadığı görüşüne katılırken, kamu görevlilerin vatandaşları umursamayacağı kanısında olanların oranı da %31. %40'lık bir oranda genç siyaseti karmaşık buluyor, bu rakamlardan da gençlerin siyasete yabancılaştıkları sonucunu da çıkarabiliriz. Gençlerin arasında popülist görüşlerin de yaygınlığı görülmekte. Gençlerin %93'ü siyasetçilerin halkın sorunlarıyla ilgilenmeleri gerektiği kanısında, %80'lik bir kesim de halk iradesinin üstünlüğünü savunuyor.

Gençler arasında yaygın olarak görülen bir duygu da anommi. Bireylerin yaşadıkları toplumda neyin doğru neyin yanlış olduğunu kestirememeleri anlamına gelen anommi, gençlerin siyasete yabancılaşmalarını da doğrudan etkiliyor. Çalışmaya katılan gençlerin %16'sı yüksek anommi skoruna sahip, bu oran ebeveynlerin sahip olduğu anommi düzeyiyle aynı gibi gözükmemekte. İş arayan gençlerin ve çalışanların daha yüksek anommi skorları bulunurken, siyasi tercihi Emek ve Özgürlük İttifakı olan gençlerin arasında yüksek anommi skoruna sahip olanların oranı %36.

GENÇLER İÇİN EN BÜYÜK SORUN ENFLASYON VE İŞSİZLİK

Gençlere göre karşılaştıkları en önemli sorun enflasyon ve hayat pahalılığı, ikinci sıradaysa işsizlik ve iş bulamamak geliyor. Üçüncü sırada kiraların yüksek olması, dördüncü sırada da sokaklardaki şiddet ön plana çıkıyor. Bu sorunlar arasında oy verirken en fazla dikkate alacakları sorunun enflasyon ve hayat pahalılığı olduğu da araştırma çalışmasında ortaya çıkan sonuçlardan biri. İkinci sırada işsizlik ve istediği gibi bir iş bulamamak geliyor.

Farklı siyasi tercihlere sahip gençlerin farklı konuları ön plana çıkardığı da görülüyor. Cumhur İttifakı'na oy verecek gençler kiraların yüksekliği ve terör saldırılarını daha yüksek oranda belirtmişken, Millet İttifakı seçmenleri arasında enflasyon ve hayat pahalılığı, eğitimi yarıda bırakmak ve üniversite eğitiminin niteliksizliği diğer parti tabanlarına göre daha ön plana çıkıyor.

DEMOKRASİNİN İŞLEYİŞ BİÇİMİ HAKKINDA FARKLI ALGILAR VE DUYGULAR VAR

Araştırmaya katılan gençlerin yüzde 35'i Türkiye'de seçimlerin adil ve şeffaf bir şekilde yapılmadığı görüşünde, bu konuda da parti tabanlı bir ayrışma olduğunu görmekteyiz. Bu görüşe katılanların oranı Millet İttifakı seçmenleri arasında %83, Emek ve Özgürlük İttifakı seçmenleri arasında %93. Oysa Cumhur İttifakı seçmenlerinin %79'u seçimlerin adil ve şeffaf biçimde uygulandığı kanısında.

Gençlerin %38'i görüşlerinin ülkenin yönetim biçimine doğru bir şekilde yansıdığı düşüncesinde. Bu konuda da farklı parti tabanları arasında bir ayrışma olduğunu görüyoruz. Cumhur İttifakı seçmenlerinin %83'ü görüşlerinin ülkenin yönetim biçiminin yansıdığını düşünürken, Millet İttifakı'nda bu oran %18, Emek ve Özgürlük İttifakı'nda bu oran %6.

Gençlerin %65'i Türkiye'ye karşı bir duygusal bağ sahibi olduklarını belirtiyorlar. Cumhur İttifakı seçmenlerinde bu oran %74, Millet İttifakı seçmenlerinde %57.

Gençler arasında %16'lık bir kesim Türkiye'de demokrasinin işleyişinden memnunken, bu oran Cumhur İttifakı seçmenleri arasında %44, Millet İttifakı seçmenlerinde %3 ve Emek ve Özgürlük İttifakı'nda %5. Parti tabanları arasındaki bu farklar demokratik prensipler konusundaki algıların da partizanlaştığını gösteriyor.

Çalışmaya katılan gençlere ülkedeki siyasal durum hakkında ne hissettikleri sorulduğunda birinci sırada öfke, ikinci sıradaysa umut gelmekte. Bu duyguları bir dizi olumsuz duygu izlerken, gurur ve sevinç düşük oranlarda belirtilmiş. Bu konuda parti tabanları arasında da farklar görüyoruz. Cumhur İttifakı'nın ön plana çıkan duyguları Umut ve Gurur iken, Millet İttifakı taraftarı gençlerden ön plana çıkan duygu öfke, korku, hayal kırıklığı ve üzüntü. Emek ve Özgürlük İttifakı'nın da egemen duygusu öfke.

GENÇLER KENDİLERİNİ KENTTE GÜVENDE HİSSETMİYOR, GÖÇ ETME EĞİLİMİ VAR

Söz konusu yaşanan yerde kendini güvende hissetmek olduğunda genç erkekler arasında kendini güvende hissedenlerin oranı 2017 yılında %70'ken, bu oran 2023'te %60 olmuş durumda. Genç kadınlardaysa düşüş daha az olsa da, kendisini güvende hissedenlerin oranı da düşük. 2017'de %55 olan oran bugün %48'e düşmüş.

Gençlerin %75'i kendisini yaşadığı şehrin bir hemşerisi olarak görürken, %33'lük oranda genç de başka bir şehirde yaşamayı düşünüyor. Göç edilecek yerler arasındaysa birinci sırayı İzmir alırken, İstanbul e Antalya da bu şehri izliyorlar. Başlıca taşınma sebebi yaşam kalitesi iken, yaşam şartları ve sosyal hayat imkanları da cezbedici faktörler arasında.

Gençlerin en sık kullandıkları sosyal medya aracı WhatsApp'ken, Instagram %96 ile bu aracı izliyor. Youtube'da gençler tarafından tercih edilen bir platform. Son yıllarda Facebook kullanımı azalırken, Twitter ve Tiktok kullanımında kayda değer bir artış gözlemlenmekte.

Araştırma çalışması gençlerin %42'sinin kendisini dijital konularda yetkin hissettiğini gösteriyor.